

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

تاریخ ورود اسلام و موسم حج در کنیا

محمدرضا خطیبی والا^۱

ورود اسلام به کنیا

اسلام برای اولین بار در قرن هشتم زمانی که بازرگانان مسلمان (پارس^۲ و عرب) در بنادر ساحلی در امتداد سواحل شرق آفریقا مستقر شدند، وارد کنیا شد.

در درجه اول، اسلام در کنیا از طریق تعامل افراد محلی، با مسلمانان (پارس و عرب) که در کنیا و سواحل شرق آفریقا ساکن شده بودند و فرهنگ و اعمال مذهبی خود را حفظ کردند، گسترش یافت.

امروزه اسلام دومین دین رایج در کنیا است. اکثریت در شرق، شمال شرق و بخش ساحلی کشور، جایی که شهر مومباسا واقع شده است، کاملاً مشهود است.

اکثریت مردم کنیا از پیروان مسیح هستند و اسلام دومین دین بزرگ آن محسوب می شود، که ۱۱٪ از کل جمعیت ۵۷ میلیونی کنیا تقریباً ۵.۲ میلیون نفر بر اساس سرشماری سال ۲۰۱۹ میلادی نشان می دهد.

اسلام نیز به طور پراکنده در سراسر بخش مرکزی و غربی کنیا گسترش یافته است. در واقع، می توان گفت در اکثر شهرهای کنیا یک مسجد وجود دارد. اکثریت مسلمانان کنیا سنی هستند. اما پیروان شیعه و احمدیه نیز بسیارند. ۸۱ درصد جمعیت مسلمان کنیا را اهل تسنن شامل می شود، و ۷ درصد آنها شیعه هستند. همچنین جمعیت قابل توجهی از طرفداران احمدیه در این کشور وجود دارد.

شیعیان عمدتاً اسماعیلیانی هستند که با ورود بازرگانان از خاورمیانه و اقیانوس هند به این کشور گسترش یافته اند، یا تحت تأثیر آنها قرار گرفته اند. این مسلمانان شیعه شامل جامعه شیعه اثنا عشری خوجه، جامعه شیعیان محلی و جامعه داوودی بوهر^۳ هستند.

^۱ سرپرست رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در مایروبی - کنیا

^۲ Persian

^۳ the Dawoodi Bohra community

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

گسترش اسلام در داخل کشور کنیا

در ابتدای ورود بازرگانان عرب، آنان قصدی برای تبلیغ اسلام در کنیا نداشتند. به همین ترتیب، حاکمان ساحلی که مسلمان بودند، مبلغی برای تبلیغ به داخل کشور نفرستادند.

آفریقایی‌های محلی آزادانه اسلام را از طریق زندگی مذهبی مسلمانان پذیرفتند. و با

نزدیک شدن آنها به جمعیت محلی منطقه در ایجاد روابط دوستانه کمک شایانی کردند و در نتیجه اسلام، بر اساس تلاش‌های فردی، تعداد کمی نوکیش به دست آمد. به طور ذهنی، بیشتر جوامع بانتوی^۴ اطراف میراث مذهبی نزدیکی داشتند که برای نفوذ به نیروی قوی نیاز داشت.

گرچه بیشتر ایمان آوردگان به دین اسلام از منطقه دیگو و پوکومو^۵ در منطقه رودخانه تانا^۶ پایین بودند، اما جوامعی بودند که به طور گسترده اسلام را پذیرفتند.

از این جوامع، اسلام به آرامی به داخل کشور نفوذ کرد. در غرب کنیا، پادشاهان مومیاس^۷ نیز مردم خود را به پذیرش اسلام در تعداد زیادی هدایت کردند و پس از آن اسلام در شهرهای مجاور گسترش یافت.

مبلغان مسلمان پیشگام در داخل کشور عمدتاً تانگانیکایی^۸ بودند که کار تبلیغی خود را با تجارت همراه کردند، در امتداد مراکزی که در امتداد مناطق خط آهن در کنیا مانند کیبوزی^۹، ماکیندو^{۱۰} و نایروبی آغاز شد.

در میان آنها معالم موندو^{۱۱}، یک تانگانیکایی بود که به عنوان اولین مبلغ مسلمان در نایروبی شناخته می‌شود. او با رسیدن به نایروبی در پایان قرن نوزدهم، گروهی از مسلمانان دیگر و مبلغان مشتاق از ساحل را رهبری کرد تا «دهکده سواحیلی»^{۱۲} را در پوموانی^{۱۳} کنونی در نایروبی تأسیس کنند.

⁴ Bantu communities

⁵ Pokomo

⁶ Tana River

⁷ Mumias kings

⁸ Tanganyikans

⁹ Kibwezi

¹⁰ Makindu

¹¹ Maalim Mtondo

¹² Swahili village

¹³ Pumwani

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

مسجد کوچکی به نام مسجد ریاض پوموانی^{۱۴} ساخته شد تا به عنوان نقطه شروع عمل کند و او به طور جدی شروع به تبلیغ اسلام کرد. او به زودی چندین کیکویو^{۱۵} و واکامباس^{۱۶} را جذب کرد که شاگرد او شدند. گسترش اسلام در داخل کشور کنیا توسط بخش بزرگی از قبایل ساحلی در قرن نوزدهم نیز عمدتاً تحت تأثیر رهبران مسلمان محلی و معلمان مدرسه بود که نقش عمده ای در آموزش دین و قرآن در مدارس قرآنی و مدارس وابسته به مساجد داشتند.

مردان محلی مسلمان شدند و با آموختن از معلمان خود رهبری امور دینی را بر عهده گرفتند. خامیس نگیگه^{۱۷} یکی از برجسته ترین نوکیش کنندگان محلی بود. او از معلم موندو آموخت، بعدها امام جماعت مسجد پوموانی شد. واعظان مختلف از سال ۱۹۰۰ تا ۱۹۲۰ در حومه شهر پراکنده شدند و اسلام را به مناطق اطراف، کوه کنیا^{۱۸}، مورانگا^{۱۹}، امبو^{۲۰}، مرو^{۲۱}، نیری^{۲۲} و کیتوی^{۲۳} گسترش دادند. این حرکت جدی تبلیغی داخلی از روی اشتیاق شخصی بود و تأثیر آن بسیار محلی بود. فقط تعداد کمی از آفریقایی ها مسلمان شدند و تأثیر آن کوتاه بود. یکی از نمونه های تلاش های تبلیغی شیعه در کنیا، کار دانشمند پاکستانی قرن بیستم خواجه محمد لطیف

انصاری^{۲۴} است. انصاری در دهه ۱۹۵۰ آسیای جنوبی را به مقصد کنیا ترک کرد و رویای خود مبنی بر موعظه برای جوامع شیعی دور دست و خارجی را برآورده کرد.

او قبلاً در آن زمان یک روحانی مشهور بود، اما با این وجود به تعدادی از علما پیوست که از جنوب آسیا به جامعه نسبتاً ناشناخته شیعیان کنیا می آمدند. انصاری پس از سکونت در آنجا، به جامعه کمک کرد تا مانند امروز بزرگ و آباد شود. او تا به امروز در کشور

Riyadha Pumwani Mosque

¹⁴ ¹⁴ the Riyadha Pumwani Mosque

¹⁵ Kikuyus

¹⁶ Wakambas

¹⁷ Khamis Ngige

¹⁸ Mt. Kenya

¹⁹ Murang'a

²⁰ Embu

²¹ Meru

²² Nyeri

²³ Kitui

²⁴ Khwaja Muhammad Latif Ansari

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

به خاطر سخنرانی ای که در کنفرانس آروشا^{۲۵} در دسامبر ۱۹۵۸ ایراد کرد و در آن بر لزوم تبلیغ تاکید کرد، به یاد می آورند. بخش زیادی از تلاش های او معطوف به جامعه خوجه بود.

چالش های گسترش اسلام در کشور کنیا

گسترش اسلام به داخل کشور توسط عوامل متعددی با مشکل مواجه شد از جمله :

- ماهیت باورهای متنوع جامعه بانتو^{۲۶}
- سکونتگاه های پراکنده
- شرایط آب و هوایی سخت
- قبایل خشن مانند ماسایی ها^{۲۷}، قوانین قبیله ای که عبور و مرور از آنها را محدود می کرد
- زمین
- عوامل بهداشتی
- عدم وجود روش حمل و نقل آسان.

بازرگانان مسلمان در ساختارهای اجتماعی مورد استقبال قرار نگرفتند و بدین ترتیب هرگونه پیشرفت معنناداری را تا آغاز اشغال اروپا محدود کردند.

علاوه بر این، جنایاتی که در جریان تجارت برده انجام شد، تأثیر نامطلوبی بر گسترش اسلام گذاشت. آمدن موج دوم اروپایی ها در قرن نوزدهم، ثروت های متفاوتی را برای مسلمانان ساحلی به ارمغان آورد، احساس قوی غرور و تعلق آنها به شدت کاهش یافت و تلاش ها به سمت خودسازگاری هدایت شد. با این وجود، مسلمانانی که توسط اروپاییان به عنوان کارگران زیردست برای کمک به ایجاد مراکز اداری استعماری به کار گرفته شده بودند، به نحو مطلوبی در سراسر کشور مستقر شدند و نفوذ اسلام را به داخل کشور رساندند.

با گسترش اسلام در کنیا و افزایش تعداد مسلمانان، نیاز به ایجاد سازمانی برای رسیدگی به وظیفه اخلاقی امر به معروف و نهی از منکر در میان مسلمانان و نیز ایفای نقش در تحقق بخشیدن به جامعه عادلانه مسلمانان

²⁵ the Arusha Conference

²⁶ the Bantu society 's

²⁷ the Maasai

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

بود. مسلمانان درباره امکان تشکیل سازمانی به نمایندگی از آنها در کنیا ملاقات و گفتگو کردند. بدین وسیله شورای عالی مسلمانان کنیا²⁸ (SUPKEM) در سال ۱۹۷۳ میلادی تأسیس شد.

تأسیس شورای عالی مسلمانان کنیا (SUPKEM)

شورای عالی مسلمانان کنیا به عنوان بدنه چتر همه سازمان های مسلمانان، انجمن ها، کمیته های مساجد و گروه ها در کنیا ثبت شده است. در سال ۱۹۷۳ در پی کنفرانسی عمومی که در خانه قرآن، خیابان مفنگانو²⁹ در نایروبی بود، تشکیل شد.

قانون اساسی (1973) SUPKEM

بیان می کند که هدف اصلی از تأسیس SUPKEM بهبود رفاه مسلمانان کنیا است. این شورا می افزاید که این شورا با چشم اندازی روشن برای اتحاد و در نتیجه تقویت جامعه مسلمانان در کشور تشکیل شده است. هدف سازمانی SUPKEM ایجاد وحدت میان جوامع مسلمان در کنیا، کمک به هماهنگی فعالیت ها و شبکه سازی سازمان های غیردولتی مسلمان و سازمان های اجتماعی و صحبت از طرف جامعه مسلمانان با رهبران ملی و منطقه ای است.

SUPKEM با دولت کنیا و سایر دولت های خارجی، سازمان های محلی و همچنین سازمان های بین المللی، دولتی و غیر دولتی ارتباط برقرار کرده است.

در همین اساسنامه (۱۹۷۳) اهداف SUPKEM به شرح زیر ذکر شده است:

۱. تلاش برای ارتقاء رشد سازمانهای عضو جهت اتحاد در تمام اموری که برای پیشرفت اسلام و امت اسلامی مفید است،
۲. تسهیل مشارکت و همکاری بین سازمانهای عضو در برنامههای فعالیتشان و خدمت به عنوان عوامل مصالحه در صورت بروز اختلاف یا سوء تفاهم بین هر یک از سازمانها، هر زمان که درخواست شود،

²⁸ the Supreme council of Kenya Muslim

²⁹ Mfangano

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

۳. ایجاد یک کانال ارتباطی واحد با جهان خارج و با دولت کنیا در مورد هر موضوعی که مربوط به ایمان، صداقت و رفاه عمومی مسلمانان باشد.

۴. قاطعیت در مسائل سیاسی که تأثیر مستقیم یا غیرمستقیم بر امت اسلامی دارد اما غیر حزبی است.

۵. به عنوان هماهنگ کننده، مشاور و سخنگوی برای همه سازمان های مسلمان در کنیا به منظور ارائه یک موضع متحد عمل کند.

۶. راه اندازی و تأسیس پروژه های اسلامی مانند مؤسسات آموزشی که بتوانند هم مطالعات سکولار و هم مطالعات اسلامی را به جوانان مسلمان ارائه دهند. آکادمی مسلمانان در هوروما^{۳۰} و دختران مسلمان در ماراگوا^{۳۱}.

SUPKEM همچنین به طور مستقیم برنامه های متنوعی را برای رسیدگی به چالش های منحصر به فرد برای مناطق و محلات مختلف در کنیا پیاده سازی کرده است. واکنش به حوادث و قحطی دائمی و بلاپای مربوط به آن به ویژه در شمال شرق، شرق بالا و شمال کنیا یکی از ویژگی های مداوم کار آن بوده است. تمرکز ویژه ای بر ایجاد ظرفیت سازمان های عضو آن برای پاسخگویی به چالش های نوظهور و تفاوت های ظریف مرتبط با آن و همچنین فراهم کردن بستری مناسب برای شهروندان مسلمان در کنیا نه تنها برای بیان مسائل و نگرانی های خود، بلکه فراهم کردن فضایی برای پیگیری قرار گرفته است. راه حل های مناسب برای مشکلات بی شماری که مسلمانان از زمان استقلال با آن مواجه بوده اند.

SUPKEM در عزم خود برای استفاده از وضعیت اجتماعی-اقتصادی و سیاسی فقرا و حاشیه نشینان، فرآیند ارزیابی سازمانی و زمینه و ارزیابی سناریوها را به صورت دوره ای اتخاذ کرده است.

این ارزیابی دوره ای SUPKEM باعث شده است که با زمینه مرتبط باشد و منجر به ادغام نیازها و آرزوهای جوامع مرجع خود در کارکردهای سازمانی و برنامه ای آن شود.

SUPKEM دارای تجربه معتبر در تعامل با ذینفعان از جمله مشارکت پایدار، بسیج جامعه و حساس سازی و گفت و گوهای ساختارمند جامعه است که بدون شک به تحول اجتماعی و توسعه مشارکتی کمک کرده است.

³⁰ Muslim Academy at Huruma

³¹ Muslim girls in Maragua

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

SUPKEM در تلاش خود برای اجرای اهداف توسعه پایدار، قصد دارد شبکه های مردمی و عضویت خود را فعال و درگیر کند و در چارچوب الگوی تحول آفرینی که SDG ها بر آن استوار است تا فرهنگ توسعه انسانی پایدار را در جامعه مسلمانان پرورش دهد، کار خواهد کرد.

این رویکرد برنامه‌ای بدون شک مستلزم موارد زیر است:

- هیچ کس را پشت سر نگذارید:
پایان دادن به فقر شدید در جامعه مسلمانان، در میان افراد به حاشیه رانده شده، از جمله: (افراد ناتوان، اقلیت های قومی، زنان و دختران، جوامع دور افتاده).
- توسعه پایدار را در مرکز تمرکز و اولویت مسلمانان قرار دهید:
ادغام تلاش ها برای مقابله با تغییرات آب و هوا و تخریب محیط زیست در اهداف جامعه موجود.
- تغییر اقتصاد جامعه برای توسعه شرکت، ایجاد شغل و رشد فراگیر و در عین حال استفاده از پتانسیل موجود برای نوآوری و فناوری.
- ترویج مشارکت و تقویت مشارکت ها.

موسم حج در کنیا

حج یکی از بزرگترین اجتماعات انسان ها در کره زمین و همچنین یکی از قدیمی ترین اجتماعات است. هدف اصلی حج، مانند سایر عبادات اسلامی، ایجاد روحیه تسلیم در برابر خداوند و ایجاد شادی معنوی است.

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

سالانه میلیون‌ها مسلمان از سراسر جهان برای انجام اعمال حج در ماه ذی الحجه اختصاص داده شده است ، که برای انجام آن به شهر مکه می‌روند. مسلمانان از سراسر خاورمیانه و سایر حوزه‌ها همچون آفریقا، آسیا، اروپا و حتی آمریکا به حج می‌آیند، در اوایل دهه ۱۹۶۰، زمانی که حدود ۷۵ درصد از تمام زائران از جمله زائران کنیا از طریق دریا و زمین سفر می‌کردند، مسافت یک عامل بازدارنده بزرگ بود. اما امروزه این چنین نیست. SUPKEM موظف است با هماهنگی دولت کنیا شرکت سالانه زائران کنیایی به حج در عربستان سعودی را مدیریت و هماهنگ کند. SUPKEM این کار را از طریق بخشی به نام ماموریت حج کنیا انجام می‌دهد که تضمین می‌کند که همه زائران کنیایی در یک روند روان تسهیل می‌شوند که تجربه شگفت‌انگیزی را در انجام وظایف مذهبی حج در عربستان سعودی به آنها می‌دهد.

ماموریت حج کنیا

ماموریت حج کنیا تحت نظارت شورای عالی مسلمانان کنیا (SUPKEM) و نهاد ملی هماهنگ کننده حجاج مسلمانان در کنیا است.

رئیس فعلی هیئت حج کنیا، شیخ حسن اوله نادو^{۳۲} است که همچنین رئیس SUPKEM است

³² Sheikh Hassan Ole Naado

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

مأموریت (SUPKEM) کنیا در حج :

مأموریت SUPKEM کنیا در حج باید :

- (الف) مجوز، تنظیم، نظارت و انجام وظایف نظارتی بر سازمان‌ها، انجمن‌ها (شرکتی یا غیرشرکتی) یا نهادهای مشابهی که در:
۱. سازماندهی و هماهنگی حرکت افراد از کنیا به عربستان برای ادای اعمال حج .
 ۲. ارائه مسکن، حمل و نقل و سایر خدمات مرتبط با انجام مراسم حج برای حجاج در عربستان سعودی؛

- (ب) ارتباط و هماهنگی با مقامات دولتی یا ارگانهای مربوطه جمهوری کنیا و پادشاهی عربستان سعودی در مورد قوانین و مقررات مربوط به ورود و اقامت در عربستان سعودی برای اهداف احکام حج شامل کلیه قوانین مناسب مهاجرتی ، پاسپورت و خدمات کنسولی مرتبط؛
- (ج) هماهنگی در تامین سلامت، مالی، امنیتی، گمرکی، مهاجرت و خدمات مرتبط به افرادی که به عربستان سعودی می روند یا از آن بازمی گردند
- (د) از ایجاد و مدیریت اردوگاه‌های زائران و تأسیسات، تجهیزات و سایر مواد لازم دیگر اطمینان حاصل کند.
- (ه) بانک اطلاعات بیومتریک کلیه کنیایی‌هایی که قصد انجام حج را دارند ایجاد و نگهداری می کند.
- مأموریت حج کنیا از نزدیک با مأموران ثبت شده و SUPKEM در آماده سازی زائران کنیایی هماهنگی و همکاری می کند.

هیئت SUPKEM حج کنیا متعهد به ارائه بهترین خدمات برای زائران خود در هر زمان است. برای اطمینان از اینکه زائران کنیایی از خدمات استاندارد برخوردار می شوند، تیمی از کارکنان SUPKEM از قبل به عربستان سعودی اعزام می شوند تا اطمینان حاصل شود که ترتیبات اقامت و خدمات پذیرایی قبل از ورود زائران کشور رضایت بخش است.

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

اما در حین کار با کارگزاران حج در کنیا، SUPKEM از طریق مأموریت حج کنیا مکانیسم‌هایی را برای کنترل و تعادل ایجاد کرده است که تضمین می‌کند ارائه‌دهندگان خدمات (عامل‌های حج) خدماتی را که برای آنها پول می‌گرفتند بدون کوتاهی برای زائران کنیایی ارائه می‌دهند.

از جمله این سازوکارها، شرایط و ضوابط تعهدات، امضای قراردادها در این زمینه و پیش پرداخت برای خدمات به وضوح بیان شده است. به دنبال آن نظارت مستمر توسط کارکنان هیئت حج کنیا، به علاوه یک پورتال شکایت و درب باز برای دریافت چنین شکایاتی در جایی که ممکن است هرگونه نظارتی رخ داده باشد.

مأموریت (SUPKEM) حج کنیا تضمین می‌کند که کارگزاران و اپراتورهای حج از سیاست‌ها و دستورالعمل‌های تعیین شده توسط وزارت امور حج پادشاهی عربستان سعودی و همچنین پروتکل‌های اداری پیروی می‌کنند.

تماس با SUPKEM

Kenya Hajj Mission
Telephone :020 2243109
Email:info@supkem.org

تماس با سفارت کنیا در عربستان

Diplomatic Quarter
P. O. Box 94358
Riyadh – 11693
Saudi Arabia
Tel: +966-11-4882484
Fax: +966-11-4882629
Email: kenembassy.riyadh@gmail.com

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

کارگزاران حج در کنیا

مأموریت (SUPKEM) حج کنیا هر ساله مأموران حج معتبر در کنیا را ثبت می کند که با کمک به زائران کنیایی در طول سفر زیارتی به آنها کمک می کند تا سفر خود را بهتر برنامه ریزی کنند. آنها تورهای حج را سازماندهی می کنند. این تورها به گونه ای طراحی شده اند که تمام برنامه ریزی های مرتبط با سفر به خارج از کشور را انجام دهند، بنابراین مسافر می توانند در طول اقامت خود در عربستان سعودی وقت خود را در زیارت و نماز بگذرانید.

آنها کارکنان مجربی دارند که زائر را در هر مرحله از سفر همراهی می کنند تا اطمینان حاصل کنند که همه چیز به بهترین شکل ممکن پیش می رود. آنها به زائران کمک می کنند تا از ویزا، بلیط، اقامت، حمل و نقل و بیمه درمانی مراقبت کنند. همه چیز بستگی به بسته ای دارد که زائر و مأمور حج انتخاب می کند.

فهرست برخی از مجریان حج در کنیا

Daruro Travel

TELEPHONE NUMBERS

+254-722-358562 | +254-795-900070

+254-795-900071 | +254-795-900073

email to info@darurotravel.co.ke

website <https://darurotravel.co.ke/hajj-and-umrah-services-in-kenya/>

Buraq Hajj and Umrah

PHONE+254 708 733833/ +254 755 733 833

Email: info@buraq-group.com

Website <https://buraq-group.com/>

Nairobi, Kenya Tell: +254-202241216 Iran , --Cultural Council Embassy of the Islamic Republic of

P.O.Box: 49170-00100

E-mail: iranlib@yahoo.com

Culture@irankenya.org

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

Kahiye travel limited

Telephone +254 721 814715

Email: info@kahiyaetravel.com

Website <https://kahiyaetravel.com/service/hajj-and-umrah/>

TARWIYYA BUSINESS

Telephone +254 726 902000

Email info@tarwiyabusiness.com

Website [Hajj and Umrah Packages in Kenya. Best packages for 2023 \(tarwiyabusiness.com\)](http://Hajj and Umrah Packages in Kenya. Best packages for 2023 (tarwiyabusiness.com))

Al-ubeidy Agencies

Telephone +254722 301 020

Email info@alubaidy.com

Website <https://www.alubeidy.com/index.php>

Al Bayan Hajj and Umrah Services

Telephone: +256751628904, +256774936101

Email info@albayantravelagency.com

Website <https://albayantravelagency.com/>

Crown Travel and Logistics Company Limited

Telephone: +254 710 215555

Email : info@crowntl.com

Website: <https://crowntl.com/hajj-and-umrah/>

Al Faruk Travel Agency

Email: info@alfaruktravel.com

Website <https://www.alfaruktravel.com/index.php/hajj-and-umrah-services-in-kenya/>

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران
کنیا - نایروبی

منابع :

Islamic Leadership in Kenya <http://erepository.uonbi.ac.ke/handle/11295/78259>

SUPKEM <http://www.arcworld.org/downloads/SUPKEM.pdf>

The diversity factor in the History of Islam in Nairobi

<http://erepository.uonbi.ac.ke:8080/xmlui/handle/123456789/27260>

Muslims in Kenya <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02666959408716313>

<https://kenyaembassy.org.sa/hajj-and-umra/>

<https://www.bbc.co.uk/worldservice/africa/features/storyofafrica/7chapter5.shtml>

<https://www.coursehero.com/file/p2mdkds/Muhammads-birthday-celebrations-yielded-some-conversions-8-The-early-Arab/>

<https://web.archive.org/web/20150406040502/http://80.68.93.64/boardsdesks/ica/news-a-reports-mainmenu-53/997-synopsis-of-the-khoja-shia-ithna-asheri>